2026-06-12

Kartläggning av utbildningstjänster i Norden

Flaskhalsarna i den svenska utbildningskedjan till färdig specialistläkare har fått fler att undersöka möjligheter utomlands. Moderna Läkare tittar närmare på att legitimera och specialisera sig i våra nordiska grannländer.

Har du också funderat på om det inte skulle ha varit bättre att dra till Danmark och få en KBU-plats direkt efter utbildningen i stället för att harva runt som vik-UL i väntan på en AT-plats? De danska sjukhusen har under många år erbjudit svenska läkare att göra motsvarigheten till AT, klinisk basisuddannelse eller KBU som det förkortas. Enligt SYLF Östra Skånes kartläggning gjorde minst 86 svenska läkare KBU i Danmark under 2023. Sjukhuset i Slagelse är ett riktigt svenskfäste, nästan 50 svenska läkare gjorde KBU där under föregående år.

För att omfattas av EU:s yrkeskvalifikationsdirektiv, att länder inom EU/EES-området automatiskt måste ge läkaren motsvarande legitimation i landet man söker sig till, måste läkaren ha genomfört all utbildning och klinisk tjänstgöring som krävs för att uppnå legitimation, i ett och samma land. Yrkes kvalifikationsdirektivet är tänkt att underlätta för fri rörlighet av arbetskraft inom EU/EES. Att dela upp grundutbildning och klinisk tjänstgöring som leder fram till legitimation, innebär att det mottagande landet är skyldigt att granska ansökan mer noggrant. Det blir då en större administrativ process och tar längre tid än vad det hade gjort annars. SYLF:s medlemmar har blivit mer och mer intresserade av att röra sig över gränserna. Under vårens fullmäktigemöte fick SYLF i uppgift att kartlägga möjligheterna för svenska läkare att fortsätta sin kliniska utbildningskedja i våra nordiska grannländer. Låt oss börja med Danmark.

Danmark

Det finns inget formellt språkkrav för svenska läkare som vill arbeta i Danmark. Arbetsgivaren bedömer huruvida du pratar tillräckligt bra danska för att kunna arbeta inom hälso- och sjukvården.

Sveriges yngre läkares förening

www.sylf.se
kansli@sylf.se
08-790 33 66

Villagatan 5

Vägen fram till legitimation

Läkare med svensk läkarutbildning kan genomgå KBU i Danmark och ansöka om legitimation först i Danmark, och sedan i Sverige efter genomförd tjänstgöring.

KBU består av två sexmånadersblock där det första vanligtvis genomförs inom en kirurgisk eller medicinsk specialitet, och det andra inom psykiatrin eller primärvården.

I Danmark råder ingen brist på KBU-tjänster då det utlyses lika många tjänster som studenter som examineras från den danska läkarutbildningen. Platserna fördelas efter lottning där den som kom mer först får välja ort och placeringar först. Ej ännu legitimerade läkare från annat EU/EES land kan söka platser som blir över på grund av föräldraledighet eller sjukdom. På vissa sjukhus skapas till och med KBU-liknande tjänster med samma innehåll, men som ligger utanför det dans ka lottningsförfarandet.

Efter legitimation

Om vägen till legitimation i Danmark är förhållandevis okomplicerad, är vägen till specialistbeviset klart svårare på grund av brist på specialiseringstjänster.

Vägen till specialist efter legitimation börjar med ett introår, en typ av introduktion till kliniken och specialiteten, men det finns ingen garanti att du får fortsätta efter att introåret är klart. Därefter söker man en specialiseringstjänst. ¨

Enligt SYLF:s motsvarighet i Danmark, Yngre Læger, är det vanligt att det tar flera år innan läkarna påbörjar en specialiseringstjänst. Det är vanligt att läkarna gör flera introår inom olika specialiteter eller forskar under tiden. ST-läkare från Sverige kan få hela eller delar av sin svenska ST tillgodoräknad in i en dansk specialiseringstjänstgöring. De regionala råden för läkarnas vidareutbildning (Sekretariatet for Lægelig Videreuddannelse) gör en individuell prövning av hur mycket som kan tillgodoräknas, men påbörjas inte förrän man beviljats dansk legitimation av Patientsäker hetsstyrelsen (Styrelsen for patientsikkerhed).

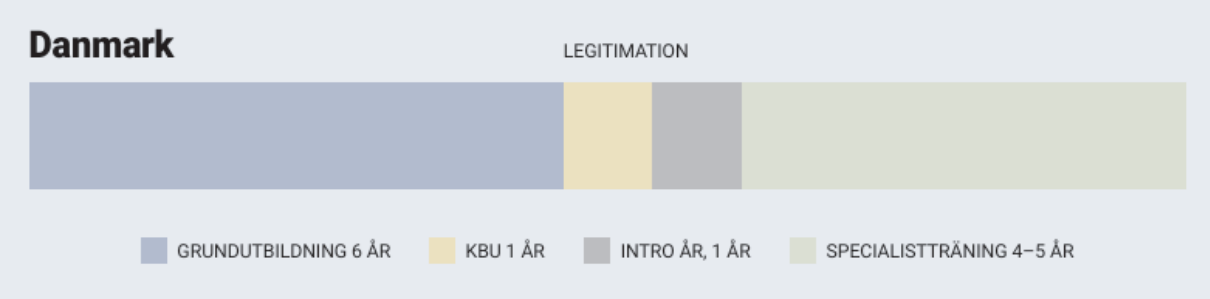

Finland

Svenska är ett av Finlands officiella språk, och därför finns inget särskilt språkkrav för kunskaper i det finska språket.

Vägen fram till legitimation

I och med att den finska grundutbildningen är legitimationsgrundande finns ingen motsvarighet till AT Icke legitimerade läkare kan ansöka om finsk läkarlegitimation efter att ha arbetat minst tre månader under handledning och tillsyn av legitimerad läkare i det finska sjukvårdssystemet. Man ansöker först om en tidsbegränsad rätt att utöva yrket av Fin lands motsvarighet till Socialstyrelsen, Valvira.

Efter legitimation

Specialisttjänstgöringen i Finland är likt Sveriges ST både tids- och målstyrd.

En ST, eller som det heter i det finska systemet; Yrkesinriktad påbyggnadsutbildning i medicin, tar minst fem år och kräver kontinuerliga kompetensbedömningar och kurser för att nå målen. Alla läkare måste arbeta minst nio månader i primärvården. För en sjukhusspecialitet är det vanligt att man behöver arbeta ett år på ett mindre sjukhus och ett år på ett universitetssjukhus.

I Finland är det universiteten och inte klinikerna som har utbildningsuppdraget, även om utbildningen genomförs inom hälso- och sjukvården.

Universiteten blir således en form av garant för att specialistutbildningen håller en viss standard. Den kliniska tjänstgöringen måste sedan göras inom en verksamhet som är godkänd av universitetet, som har tillräckligt många specialister och utbildningsaktiviteter.

ST-läkarna i Finland har heller ingen sammansatt tjänst, utan man söker ”Läkare under utbildning”-tjänster på de enheter som man behöver arbeta på. Ansökningarna till specialiseringsprogrammen via universiteten görs två gånger per år och man söker platsen

oberoende av det kliniska arbetet. Utbildningsprogrammet via universitet inleds med en sexmånaders provperiod som omfattar utvärderingar och diskussioner med syftet att se att individen passar för den blivande specialiteten, och ska genomföras inom två år från det att man blivit antagen. Klarar man provperioden antas man till den senare delen av utbildningsprogrammet som avslutas med ett nationellt kunskapsprov.

Vid Helsingfors universitet kan ansöknings- och anställningsprocessen göras på svenska, men det behöver efterfrågas på förhand. Klinisk tjänstgöring på svenska kan genomföras i de svensktalande delarna av Finland. Om man kan tillgodoräkna sig hela eller delar av påbörjad ST från Sverige bestämmer universitetet vars specialiseringsprogram man antagits till.

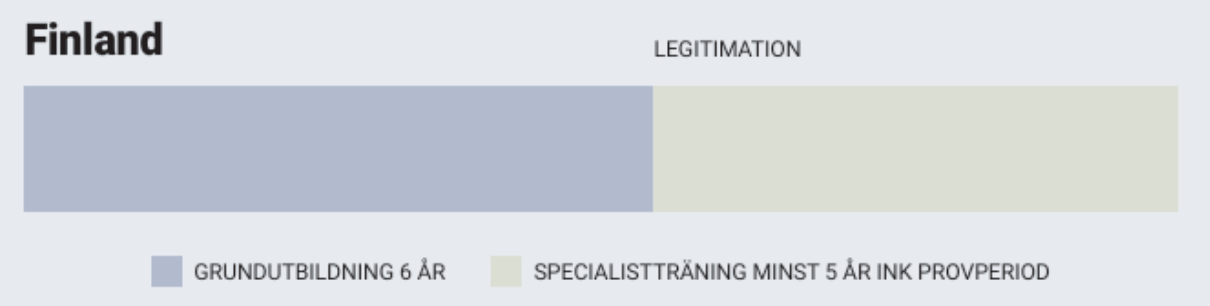

Island

Vägen fram till legitimation

Då den isländska läkarutbildningen är legitimationsgrundande finns ingen motsvarighet till AT för att upp nå legitimation. Tyvärr har de isländska myndigheterna ännu inte svarat på Moderna Läkares frågor om det är möjligt att legitimera sig på Island, innan man erhållit svensk legitimation, eller om det finns ett formellt krav på att tala isländska.

Efter legitimation

Vägen mot specialistbevis inleds på Island med ett basår, där läkarna tjänstgör inom olika delar av hälso- och sjukvårdssystemet.
Därefter inleds specialisttjänstgöringen. På Island är det bara möjligt att genomföra ST i allmän medicin, internmedicin, psykiatri samt öron, näsa, hals i sin helhet på ön. För andra grund- eller subspecialiseringar behöver man göra hela eller delar av sin ST i ett annat land, då patientunderlaget inom det isländska sjukvårdssystemet anses vara för litet för att kunna få tillräcklig mängdträning för att upp nå målen och bli färdig specialistläkare.

Tyvärr har vi ännu inte fått svar av de isländska myndigheterna om det är möjligt att tillgodoräkna sig BT- och ST-tjänstgöring från Sverige i en isländsk ST.

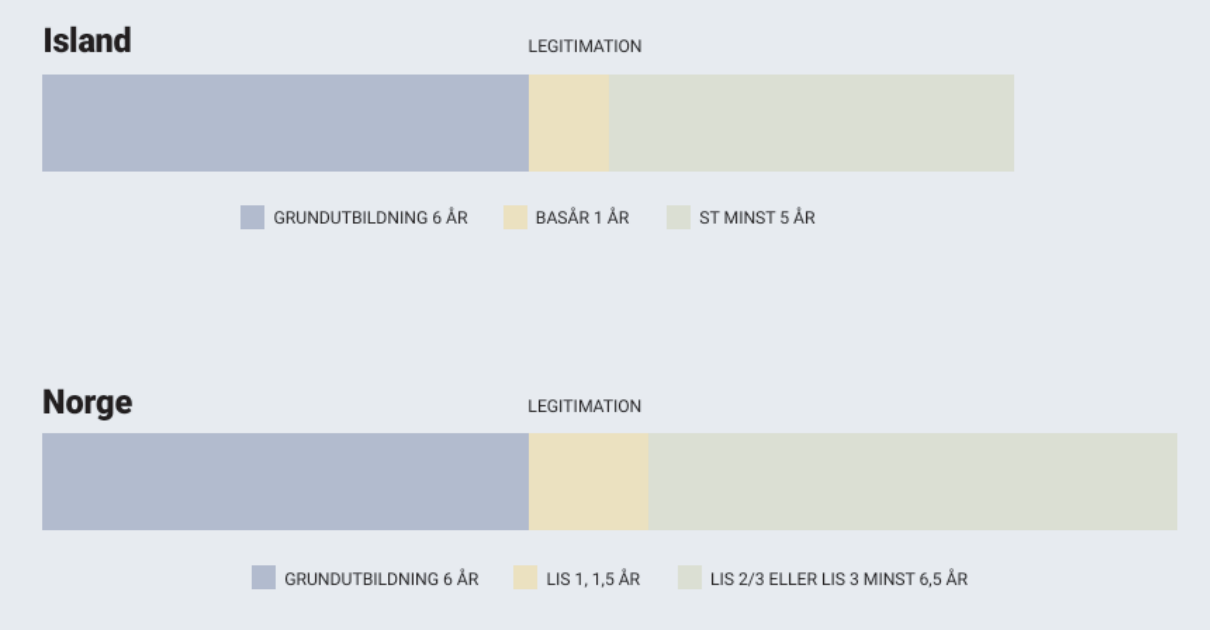

Norge

Det finns inget formellt språkkrav för läkare från EES/EU-området.

Vägen fram till legitimation

Då den norska utbildningen är legitimationsgrundande finns ingen motsvarighet till AT i norsk sjukvård. Önskar man arbeta i Norge efter examen, kan man ansöka om legitimation hos Norges motsvarighet till Socialstyrelsen, Helsedirektoratet. De prövar om den sökandes kvalifikationer minst motsvarar de krav som ställs efter genomgången norsk utbildning, och om så är fallet beviljas läkaren en legitimation som bara är giltig i Norge.

Efter legitimation

Första steget i utbildningen till specialist inleds med 1,5 års tjänstgöring som kallas ”Lege i spesialisering del 1” (LIS 1) där läkaren vanligtvis tjänstgör minst fyra månader på en internmedicinsk klinik, minst fyra månader inom kirurgin och sex månader i primärvården. I Norge råder stor brist på LIS 1-tjänster och det är vanligt att läkare arbetar på vikariat i upp till ett år innan de får inleda sin väg mot specialistbeviset. Efter genomförd LIS 1 söker man en specialiseringstjänstgöring, så kallad LIS 2/3 eller LIS 3. Huruvida utbildningen är tvådelad eller inte, beror på vilken typ av specialist man avser att bli men vanligtvis är tjänsten oavsett sammanhållen i en anställning och läkaren behöver arbeta minst 6,5 år och genomföra de kurser och bedömningar som behövs för att uppnå specialistläkarkompetens.

Läkare som påbörjat sin ST och BT i Sverige, kan ansöka om att få delar tillgodoräknade in i LIS 1 av Helsedirektoratet.

Text: Julia Borg, före detta förste vice ordförande i SYLF

Moderna Läkare nr 4 - 2024